

УДК 811.161.2'42'37:398.8 (477)

DOI <https://doi.org/10.24919/2663-6042.20.2023.9>

ПОВСТАНСЬКИЙ ПІСЕННИЙ ДИСКУРС ЯК ЛІНГВОМЕНТАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Стецик М. С., Мицак І. В.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Стецик А. В.

Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті комплексно й різногранно відрефлексовано поетику повстанських пісенних дискурсів, що становлять ідейно вагомих та тематично розмаїтій пласт української авторської пісенності та фольклорної стилізації. Конспективно висвітлено історію, жанрове й настроєве розмаїття патріотично акцентованих дискурсів з актуалізованими націєцентричними концептами (мислєобрами) та їхніми вербалізаторами, проінтерпретовано зазвичай фольклоризовані варіанти (оскільки більшість авторів загинули або ж залишилися невідомими) в лінгвопоетичному вимірі. Досліджено ступінь вивченості патріотичних пісенних текстів з огляду на ідеологему тоталітарної доби, акцентовано на дискусійних, суперечливих, малодосліджених та світоглядно зумовлених аспектах. Зазначено, що навіть після відновлення Незалежності на повстанський пісенний дискурс наклали негласне табу або ж примениували його естетичну вартість, продукували тези про схематичність, декларативність, штучний пафос, примітивізм образної експлікації. Спорадично простежено діалектику індивідуального / типового в повстанських текстах; актуалізовано наративні стратегії та загальну інтенційність з виведенням засадничих мислєобразів (боротьба, держава, звитяжність, патріотичний чин, усвідомлена жертвність, незалежність) і їхніх конкретних вербалізаторів. Здійснено окремі лінгвопоетичні студії над конкретними пісенними текстами передовсім на образно-лексичному та символічному рівнях.

Наголошено на характерних засобах вираження мовної експресії, проінтерпретовано знакові фітономи і простежено їхню еволюцію та своєрідну ментальну реінкарнацію повстанських дискурсів в умовах Великої війни. Визначено авторську позицію і форми її експлікації в конкретних текстах. Простежено тенденції розвитку лінгвопоетики героїко-патріотичного дискурсу в українському пісенному мовнопросторі на прикладі повстанських колядок.

Ключові слова: повстанські пісні, поетика, пісні літературного походження, фольклоризовані дискурси, символи, мислєобрази, фольклор, еволюція, лінгвостилістика, інтерпретація, інтенційність.

Stetsyk M. S., Mytsak I. V., Stetsyk A. V. Insurgent song discourse as a linguistic phenomenon. The article comprehensively and diversely reflects on the poetics of insurgent song discourses, constituting an ideologically significant and thematically diverse layer of Ukrainian songwriting and folklore stylization. The history, genre, and mood diversity of patriotically accentuated discourses with actualized national-centric concepts (thought-images) and their verbalizers are briefly outlined, and the usually folklorized variants (as most of the authors died or remained unknown) are interpreted in the linguistic and poetic dimension. The degree of study of patriotic song texts in terms of considering the ideology of the totalitarian era is investigated, with an emphasis on controversial, contradictory, little-studied, and worldview-driven aspects. The authors stated that even after the restoration of Independence, an unspoken taboo was imposed on the insurgent song discourse, or its aesthetic value was diminished, and theses about schematic, declarative nature, artificial pathos, and primitivism of figurative explication were produced. The dialectic of the individual/typical in insurgent texts is sporadically traced; narrative strategies and general intentionality are actualized with the derivation of fundamental thought images (struggle, state, victory, patriotic rank, conscious sacrifice, independence) and their specific verbalizers. Separate linguistic and poetic studies of specific song texts have been done, primarily at the figurative, lexical, and symbolic levels.

The authors emphasize the characteristic means of linguistic expression, interpret the iconic phytonomen, and trace their evolution and a kind of mental reincarnation of insurgent discourses in the Great War. The author's position and the forms of its explication in specific texts are determined. The trends in the development of linguistic poetics of heroic and patriotic discourse in the Ukrainian song language space are traced to the example of insurgent carols.

Key words: insurgent songs, poetics, songs of literary origin, folklorized discourses, symbols, thought images, folklore, evolution, linguistics, interpretation, intentionality.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Повстанська пісенна мовотворчість – унікальний пласт української духовно-ментальної культури, яка в оригінальній

формі експлікувала виклики й катаклізми ХХ століття. Водночас повстанські тексти органічно влилися в простір авторської та фольклоризованої пісенності як вагомий сегмент (розлого

й різногранного – генетично, жанрово, тематично, настроєво) фольклорного топосу. Зароджені в душі ліричного героя (повстанця, месника, воїна) почуття виламуються за межі народної психології, драматично інтенсифікуються, ампліфікуються, образно наснажуються й відповідно омовлюються. Суб'єктивне, особисте, сокровенне взаємодіє із суспільним, ціннісним, наснажується духом національно-патріотичного піднесення та усвідомленим Чином, «що тіло рве до бою» (І. Франко).

Своїм інтенсивним фольклорним життям повстанські пісні руйнують донедавна (уже навіть в часи відновлення Незалежності) час від часу, але послідовно й методично нав'язувані стереотипи (такі собі викиди) щодо їхньої художньої меншовартості серед інших жанрів фольклорної пісенності, та навіть провінційності. Своєрідним збірним претекстом повстанських дискурсів стала досконала й вишукана своєю змістоформою стрілецька пісенна мовотворчість, що боронила духову твердість українців, готувала до нового етапу національно-визвольної боротьби, утверджувала прагнення до самостійності, корелювала із загальноукраїнськими світоглядними принципами, почасти закладала підвалини ідеології українського націоналізму. Саме стрілецька та повстанська мовотворчість є українським варіантом новітнього українського фронтового ліроепосу, що сприяв консолідації української нації через притаманну їм надпотужну енергетику патріотизму й зазнав міфологізації [Див. про це: 9, 18].

Повстанська пісня – це своєрідний вербалізований Дух одвічної стихії українського націоналіста, що зараз люто й запекло боронить Україну. Звісно, є потреба різноаспектно й неупереджено простежити процес виникнення, змісту, поширення й ролі повстанського фольклоризованого дискурсу – від його витоків й аж до наших днів, рівно ж його лінгвопоетичні особливості, новаторство та органічний зв'язок зі стрілецькою мовотворчістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На потребі різногранного вивчення та осмислення української повстанської пісенності, яка визнана в народному середовищі, постійно наголошував Г. Дем'ян, присвятивши їй фундаментальну працю «Українські повстанські пісні 1940–2000 років» [4], а також інші студії знаного дослідника [2; 3]. Знакове видання почасти унеможливило рецидиви російсько-шовіністичних оцінок усієї національно-визвольної боротьби ОУН і УПА, які з невеликими змінами навіть на початку третього тисячоліття, уже в умовах політичної незалежності України, переносяться із видань тоталітарного періоду в ніби формально нові. Тенденційну оцінку повстанського руху прочитуємо у виданні «Україна кризь віки». Очорнювання діяльності ОУН–УПА продовжується навіть в окремих статтях першого тому «Енциклопедії Сучасної України» [1, 662]. Потребує спростування й досі поширена у філологічній науці теза про невисокий художній рівень повстанських текстів, їхню пафосність, схематизм, перенасиченість деталями або, навпаки, загальне декларування шаблонних ситуацій, зрештою, невписування в ліберальну матрицю рецепції світу, коли національне, патріотичне

витісняється на маргінеси. Жодного слова про повстанські пісні як сегмент великого корпусу пісень літературного походження не знаходимо і у фольклористичному навчальному виданні – підручнику «Українська усна народна творчість», виданому 2001 року й рекомендованому для студентів вищих навчальних закладів (автори – М. Лановик, З. Лановик) [6].

У процесі безпосередньої історико-культурологічної та лінгвопоетичної інтерпретації повстанських пісень спираємося на теоретичний доробок Г. Дем'яна [4], М. Шалати [16], головню на його передне слово до «Співаника УПА» «Зброя і пісня». Частково окреслену проблему заторкують М. Стецик, І. Мицак, О. Ціздин [13; 14; 15]. Спорадично використовуємо науково-творчий та редакторський доробок О. Правдюка [8], Ф. Погребенника [7], В. Сокола [10], Г. Сокіл [11].

Формулювання мети і завдань статті. Мета статті – висвітлити історію (спорадично), ідейно-тематичне, жанрове та настроєве розмаїття повстанських пісенних дискурсів, відрефлексувати окремі авторські тексти й здебільшого фольклоризовані варіанти в лінгвопоетичному вимірі, а також простежити нарративні стратегії й загальну інтенційність з виведенням засадничих мислеобразів (**боротьба, звитязність, патріотичний чин, усвідомлена жертвність, незалежність**) та їхніх конкретних вербалізаторів.

Джерелами ілюстративного матеріалу слугують тексти повстанських пісень, що увійшли до окремих тематичних видань, зокрема до «Співаника УПА» (1950 р.), який перевидав М. Шалата. Використано й оприлюднені польові матеріали Г. Дем'яна.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особлива сторінка пісенної творчості, на яку тривалий час накладено верховне табу, – це повстанські пісні, народжені в буремні новітні роки відчайдушних і кривавих змагань за українську державність. Вони вражають не так своєю вишуканістю, поетичністю чи довершеністю, як патріотизмом, рішучістю, безкомпромісністю й жертвністю тих, хто, очевидно, у криївках писав болем серця і кров'ю власних ран, не переставав мріяти про соборність українських земель, власну державу – Україну – та її найважливіші атрибути, серед іншого збройні сили та національну символіку: *В Україні нові сили вибухнуть вулканом, / Тоді наша Україна самостійна стане. // Як проженем з України ворогів поганих, / Тоді впадуть із Отчизни навіки кайдани* (Дем'ян, 202); *Повстане Київ заповітний, / Шапки козацькі зацвітуть, / Залопотить жовто-блакитний, / В Софії дзвони загудуть!* (Співаник, 72); *Ось ось сонце зійде, / З-за хмар воля вийде, / і Тризуб засяє...* (Дем'ян, 286). **Україна** – домінантний мислеобраз повстанських дискурсів, омовлена ідея-концепт з актуалізованими семами 'святість', 'ідеал'. Своєю важливою історичну роль, як зазначає Г. Дем'ян, «повстанський фольклор виконував і виконує не лише в умовах відвертої боротьби проти нього, що доходила в недавньому минулому до тюремної ізоляції і навіть фізичного знищення його талановитих творців і виконавців, а й постійного долання

уже в наші часи координованого, зовні маскованого різними випадковостями, опору політичних антинаціональних сил та тих ніби своїх середовищ, які й самі себе ще не усвідомлюють українцями і через те нерідко стають іграшками в політичних маніпуляціях чужинців» [4, 13].

Кількісно повстанських текстів порівняно небагато. Їх писали Р. Купчинський («Ми по таборах і тюрмах»), О. Бабій («Зродились ми великої години»), Б. Кравців, М. Мاستикаш та ін. Щось успадковано і з творчості П. Грабовського, Т. Шевченка, І. Франка, О. Маковея. Зазначені твори з оновленими мотивами фольклоризувалися. У нерівній боротьбі з москoviтaми загинули письменники-упівці П. Василенко, Г. Соколенко, Й. Позичанюк та малознані, а то й зовсім не знані, поети-повстанці. Вороги підірвали в кривіці найвидатнішого повстанського поета, 42-річного Марка Боєслава (справжнє прізвище – Михайло Дяченко). Між іншим, то була «кривка семи Михайлів» – лише один із її жильців мав інакше ім'я [див. про це: 16, 7].

Якщо стрілецькі пісні, хай і в спотвореному, перекрученому та ідеологічно препарованому вигляді, жили (радіше – животіли!), то повстанські пісні на чотири десятиліття цілковито зникли з ментального українського простору. Але колективна народна пам'ять, мовосвідомість зберігала численні фольклоризовані варіанти текстів визвольних змагань. Це – «Я сьогодні від вас від'їжджаю», «Світить місяць...», «Ой у лісі на полянці стояли повстанці», «Рости, рости, черемшино», «Там під Львівським замком», «Лента за лентою набой подавай», «Десять там далеко на Волині зродилась армія УПА», «Триста літ, триста літ минає», «Зоріла золота заграва», «Хай землю виорють гармати», «Збудись, могутня Україно», «Гимн безсмертної батави», «Готуйте, хлопці, зброю», «Зродились ми великої години», «За волю України хоробро ми бились». Жоден інший тематичний пласт пісенної культури не мав такого впливу на всі наступні покоління українців, як повстанський фольклор. «І головна причина цього, – тут ми не можемо не погодитися з думкою Г. Дем'яна, – в його надзвичайно глибокому національному змісті, відвертому і неприхованому. У цьому плані він незаперечно перевершує все, що було створено українцями коли-небудь раніше» [3, 3].

Повстанські пісні мають свою наративну та ідейно-ментальну специфіку. Це – експлікація драматичних, часто трагічних, історичних реалій та умов боротьби, уживання тематичної та ідейно акцентованої лексики й лексичних зворотів, що стали протестними слоганами визвольних змагів: «повстанець», «народ», «герой», «бій», «лісові хлопці», «командир», «українська держава», «кров за кров», «залізо і кров», «вогонь», «соборна Україна», «Слава Україні!»: *Криваво вранці сонце сходить, / І в місті гомін ожива, – / Тоді чекісти починають / Свої пекельнії жнива. // По десять разом їх виводять, / Мотор, як завжди, загудів... / І ще раз: «Слава Україні!» – / І мертві падають долів* (Співаник, 121); *Ні кров, ні рани, смерть страшна / Не звернуть нас з дороги. / Ясна мета для всіх одна – / У бій за край до перемоги* (Співаник, 37).

Українська повстанська армія за свою понад десятилітню офіційну історію дала Україні й світові приклади нечуваної героїки, стоїцизму та усвідомленої жертвності, цілковито самопосвяти в боротьбі за народну волю, національну незалежність, явила чітку візію безкомпромісної боротьби за свою державу: *Здвигнем з заліза, з крові, із зав'язання / Державу від Дунайця по Кавказ. / Ми – лицарі, що скинемо прокляття, За смерть ми смертю покараєм вас!* (Співаник, 34); *В тихих водах ясні зорі / Знов засяють, як колись. // Вже не буде ворог лютий / Розпинати нам братів, // Пісня лине в небо синє / Переможно має стяг* (Співаник, 39); *Ми чуєм волі, волі зов, / Народ свободний буде знов. / Ми йдемо в бій до перемог, / Бо з нами Правда, з нами Бог!* (Співаник, 75).

У «Піснях боротьби» крізьнить грізна засторога ворогам, домінує культ зброї, стрижневими словами в них часто виступають «сталь», «залізо», «зброя». «Залізо», «сталь» у повстанських піснях, – зауважує М. Шалата, – не так зброя, котра часто фігурує тут поіменно, напр.: *На грудях кулеметна стрічка, в руках граната і наган* (Співаник, 114), як незламність (Б. Лепкий сказав би: «невгнутість») борців за Свободу, стоїчних українських повстанців [16]. У короткій двосторінковій передмові до «Співаника УПА» 1950 року зазначено: «У цих піснях бринять многострунно всі акорди душі українського народу, який у надзвичайно важких обставинах продовжує свою вікову боротьбу за свободу, пише кров'ю одну з найбільш світлих сторінок своєї історії... Творились оті пісні в таких хвиликах, коли пригасає людська думка, холоне кров у жилах, перестає бити серце, – зроджувались оті пісні на грані, де закінчується буденне, а починається героїчне» [12, 31]. Прикметно, що в повстанських текстах, як і стрілецьких, «всі шляхетні дрижання людського серця, людської душі»; на чільному місці – образи славного минулого, героїзм сучасного; «ранньою зорею займається в них майбутнє, – все те, що творить тяглість буття великої, зрілої нації» [Там само, 31]: *І в лісах непроходимих, / З кулеметом в руках, / Він боровся з червоними, / В славних лавах УПА* (Співаник, 130); *В сорок другім році пішли ми у ліс, / Щоб битись за Україну і за свій Нарід. // Гей, слава, слава! / Ми йдем на ворога / За вільну Україну, / За рівні права* (Дем'ян, 245). *Піти у ліс* – означало стати народними месниками, партизанами, повстанцями, безкомпромісними борцями за волю й незалежність України, рівно ж готовність принести в офіру власне життя.

Знаменитим повстанським народно-вокальним твором стала пісня «Де ж тая слава, слава кривава», створена в часи окупаційної польської влади, під час горезвісної пацифікації, коли самостійницькі переконання українців особливо посилилися. Контамінація цієї пісні з фрагментами інших надала їй неповторного звучання й акцентованих націєствердних конотацій: *Гей же до бою, браття, за волю! / З ворогом лютим час робити лад! / Вже ревуть гармати – схаменися, кате: / Віддай, віддай Україну нам назад!* (Дем'ян, 188).

Бойова пісня, звісно, мала підіймати дух повстанського війська, а «зброя і пісня» із закличною сурмою та церковними дзвонами (як в історичному

романі у віршах Ліни Костенко «Маруся Чурай») чи навіть трембітою (як у стрілецькому реквіємі Р. Купчинського «Засумуй, трембіто») – запалювати на подвиг, вливати в душі оптимізм, віру в перемогу: *Вже досить кривд, зневаги і знуцання, / Загнали сурми, волі час настав, / Горить Україна вся вогнем повстання, / Встає народ весь до повстанських лав* (Співаник, 42); *Вже пісня трембіти громами гуде, / Нових гайдамаків в бій святий веде. / Настане всенародна згода. / Свобода народам, свобода!* (Співаник, 78). У повстанських піснях також персоніфіковано рідну українську природу – вона тут в унісон із повстанськими настроями: *Це йдуть повстанці України / У бій за рідний край, / А місяць стелить їм дорогу, / Співає з ними ліс і гай* (Співаник, 37); *Співай, шуми, зелений боре, / Гукайте, громи весняні // Хоч смерть грізна і люте лихо / Ми йдем пімстить катівський глум* (Співаник, 49). Із піснею українські повстанці й перемагали, і вмирали. До смерті повстанці ставилися не те, щоб із зневагою, а з глибоким усвідомленням, що є за що вмирати. Інакше кажучи, у більшості повстанських дискурсів актуалізовано сему ‘усвідомлена жертвовність’: *Не лякаємося смерті: / І, як треба буде вмерти, – / Впадем на полях, / На своїх степах!* (Співаник, 146); *Ні кров, ні рани, смерть страшна / Не звернуть нас з дороги. / Ясна мета для всіх одна – / У бій за край до перемоги* (Дем’ян, 231).

Ще одним феноменом патріотично акцентованого мовомислення є повстанські колядки й щедрівки, у яких не лише розвивається християнська тематика, а й експлікуються наративи запеклої боротьби, спротиву, рішучості, звитяги. У низці стилізованих під календарно-обрядову творчість варіантів звучить неприховувана радість, що після багаторічного очікування й праці створена й бореться власна збройна сила – УПА: *Нова радість стала, яка не бувала, / Бо УПА на командира «Чупринку» дістала* (Дем’ян, 281); *Дивная новина, що нині за днина – / Проти війська виступає Керсонська Україна. // Не у людській хаті, а поміж бидляти, / Там, напевно, виростали комуністи кляті* (Дем’ян, 335). Повстанські колядки творяться традиційно, як фольклорні біноми: рядки відносно пізніх християнсько-обрядових текстів чергуються з рядками, у яких вербалізовано актуальні виклики доби великого збройного опору та возвеличено керманівців безкомпромісної боротьби, аби «здобути волю і славу Україні» [див. про це: 4, 334–335]. За біномним принципом створені й інші повстанські колядки, як-от: «Небо і земля нині торжествують», «По всьому світу йде добра новина», «Святий вечір вже надходить», «Сумний святий вечір в сорок п’ятім (шостім, семім) році», «Дивная новина, що нині за днина».

Чим відрізняються пісні УПА від пісень Січових стрільців – пісень доби тодішніх визвольних змагань та наступних років аж до Другої світової війни? У піснях УПА, у їхньому темпоритмі та змісті більше рішучості й бойового духу, відваги й героїзму, безмежної відданості великій українській ідеї та незламної віри в кінцеву перемогу, тобто актуалізованих мислеобразів націєцентричного плану. У них бачимо постаті борців української революції, бійців

і командирів УПА та підпільників-революціонерів; фольклоризовані тексти присвячені таким керівникам і героям національно-визвольної боротьби, як Степан Бандера і Роман Шухевич, Дмитро Клячківський і Василь Андрусак, Степан Стебельський і Йосиф Позичанюк, Василь Івахів і Михайло Гальо, Володимир Щигельський і Мар’ян Лукасевич. Окрім усім відомого Провідника ОУН Степана Бандери, інших називають у піснях переважно найпоширенішими псевдами: «Тарас Чупринка», «Клим Савур», «Різун», «Яструб», «Коник», «Бурлака», «Ягода», «Шум», «Хрін», «Шугай» [4, 66–67, 68, 192–195, 200–202]. У цих постатях віддзеркалюється героїчний стиль життя воюючої не одне десятиліття України і передовсім народження ментально нової української людини, яка з вірою у власні сили бореться й прагне вирішити свою долю.

Особливий ренесанс повстанська мовотворчість переживає останніми десятиріччями. На Майдані 2013–2014 року топовою була повстанська пісня «Вже вечір вечоріє» («Ах, лента за лентою...»), яка за декілька днів стала протестним шлягером. Відповідний антураж створювали барикади, намети, багаття, пропахлі димом і кіптявою майданівці, готові до кінця стояти за честь, за гідність, за свободу. Специфічним ментальним обов’язком кожного українського покоління є передавати вербалізований дух нескореності народу наступному поколінню. Нова російсько-українська війна як ніколи – гостро й блискавично – актуалізувала патріотичні й націєцентричні концепти та наративи повстанської пісенної мовотворчості, що стала прототекстом уже новітнього україноцентричного, часто трагедійного дискурсу.

М. Шалата, підсумовуючи свою ґрунтовну студію про повстанські пісні, апелює до майбутніх читачів і слухачів: «Прочитайте знову ту славу» (Т. Шевченко). Вдумуйтеся в слова, вслухайтесь в музику повстанських пісень Української Повстанської Армії – як у бойові ритми, так і в сумні мелодії. Це ж тоді кувалася наша незалежність – уміймо за це бути вдячними. Вслухаймося в могутній брязкіт повстанської зброї серед грози боїв та в розкотистий гомін визвольної боротьби, у якій вимальовуються величні обриси вільної, соборної і могутньої Української держави... [16, 30].

Висновки й перспективи досліджень. Українські повстанські дискурси, величне надбання національно-патріотичного фольклору, вербалізують звитягу й чин стоїчних борців за незалежну й соборну Українську Державу. Повстанська пісенна творчість здебільшого анонімна, у кращому випадку збереглися псевда. Майже всі повстанські митці загинули. У художньому плані повстанські дискурси менш вишукані, відшліфовані, часто стилізовані під фольклорні взірці або ж є новітніми варіантами стрілецьких пісень, але експресивно насажені, інтенційно націєцентричні, адже важилася доля України: «Держава – це кров і залізо, / Свобода – це вістря меча». Особливо рельєфно феномен пам’яті культури з художньо переосмисленими й інспірованими історичними реаліями мислеобразами та мотивами простежуємо в повстанських колядках, які стали

найбільш оперативною вербальною реакцією на виклики буремної доби. Повстанські колядки формально не вибагливі, навіть схематичні: рядки найбільш упізнаваних обрядових текстів чергуються з рядками, у яких вербалізовано актуальні виклики доби великого збройного опору та возвеличено керманичів безкомпромісної боротьби – Бандеру, Чупринку, Коновальця. У новітній пісенній мовотворчості Великої війни своєрідними прототекстами виступають повстанські колядки («Там во Бахмуті там стріли чути», «Нова радість стала, яка не бувала, / Над полями України пташечка літала»).

Своєрідною естетичною домінантою повстанських пісенних дискурсів є поетизація рослинного світу, актуалізація символічних сем, інспірованих фольклорним мовомисленням. Варіанти образного слововжитку поетичних флоролексем (**черемшина, дуб, явір, береза, калина**), рівно ж фітоценозів, засвідчують гармонійну взаємодію патріотично акцентованих дискурсів з традиційною пісенністю, слугують матеріалом для того, аби простежити процес фольклоризації авторських творів. У цьому вбачаємо перспективи подальших студій. Маємо на меті також різногранно відрефлексувати повстанський псевдонімкон.

ЛІТЕРАТУРА

1. Веденєєв Д. В. Арсенич Микола Васильович. *Енциклопедія сучасної України*. Київ : Координаційне бюро Енциклопедії Сучасної України НАН України, 2001. Т. 1. URL: <https://esu.com.ua/article-43311>.
2. Дем'ян Г. Двадцять п'ять повстанських пісень. *Україна в минулому*. Київ; Львів, 1992. Вип. 3. С. 10–43.
3. Дем'ян Г. Самостійницькі мотиви в повстанських піснях. *Літопис Червоної Калини*. 1995. № 4–6. С. 2–7.
4. Дем'ян Г. Українські повстанські пісні 1940–2000 років (історико-фольклористичне дослідження). Київ; Львів : Галицька видавнича спілка, 2003. 581 с.
5. Кузьменко О. Стрілецька пісня у повстанському репертуарі. *Народна творчість та етнографія*. 2002. № 1–2. С. 84–89.
6. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість : підручник. Київ : Знання-Прес, 2001. С. 382–396.
7. Погребенник Ф. Наша дума, наша пісня : нариси-дослідження. Київ : Музична Україна, 1991. 207 с.
8. Правдюк О. Українські повстанські пісні. *Народна творчість та етнографія*. 1992. № 2. С. 12–21.
9. Семків Р. Своєрідність стрілецької поезії як українського національного міфу. *Наукові записки НаУКМА. Т. 4. Філологія*. 1998. С. 18–24.
10. Сокіл В. Історико-героїчні перекази українців : генеза, структура, поетика : дис. на здобуття наук. ступ. докт. філол. наук : 10.01.07. Львів, 2004. 394 с.
11. Сокіл Г. Українська фольклористика в Галичині кінця XIX – першої третини XX століття : історико-теоретичний дискурс : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 588 с.
12. Співаник УПА / редактор, автор вступ. статті та коментарів М. Шалата. Дрогобич : Коло, 2017. 264 с.
13. Стецик М. С. Ціздін О. Ю. Поетика пісень літературного походження. *Актуальні проблеми лінгводидактики в сучасному освітньому середовищі* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (з міжнародною участю) (6 листопада 2020 року) / за заг. ред. Г. І. Дідук-Ступ'як, Т. М. Миколенко, М. В. Пігур. Тернопіль : Вектор, 2020. С. 220–223.
14. Стецик М., Мицак І. «А ми тую червону калину підіймемо» (семантико-стилістичний потенціал лексем-дендронімів у фольклоризованих пісенних дискурсах). *Рідне слово в етнокультурному вимірі* : зб. наук. праць. Дрогобич : Посвіт, 2022. С. 173–187.
15. Стецик М. С., Мицак І. В. «Прийдуть з України верби і тополі» (Студії над лінгвостилістикою фольклоризованих пісенних дискурсів). *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)* : зб. наукових праць. Дрогобич, 2022. № 17. С. 127–135.
16. Шалата М. Зброя і пісня. *Співаник УПА*. Дрогобич : Коло, 2017. С. 5–30.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

- Дем'ян** – Дем'ян Г. Українські повстанські пісні 1940–2000 років (історико-фольклористичне дослідження). Київ; Львів : Галицька видавнича спілка, 2003. 581 с.
- Співаник** – Співаник УПА / редактор, автор вступ. статті та коментарів М. Шалата. Дрогобич : Коло, 2017. 264 с.

REFERENCES

1. Vedeneiev, D. V. (2001). Arsenych Mykola Vasylovych [Arsenych Mykola Vasylovych]. *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy*. Kyiv: Koordynatsiine biuro Entsyklopedii Suchasnoi Ukrainy NAN Ukrainy, 1. Retrieved from: <https://esu.com.ua/article-43311> [in Ukrainian].
2. Demian, H. (1992). Dvadsyat piat povstanskykh pisen [Twenty-five rebel songs]. *Ukraina v mynulomu*. Kyiv; Lviv, 3, 10–43 [in Ukrainian].
3. Demian, H. (1995). Samostiinytski motyvy v povstanskykh pisniakh [Self-independence motifs in rebel songs]. *Litopys Chervonoj Kalyny*, 4–6, 2–7 [in Ukrainian].
4. Demian, H. (2003). Ukrainski povstanski pisni 1940–2000 rokiv (istoryko-folklorystychnne doslidzhennia) [Ukrainian rebel songs of 1940–2000 (historical and folklore research)]. Kyiv; Lviv: Halytska vydavnycha spilka [in Ukrainian].
5. Kuzmenko, O. (2002). Striletska pisnia u povstanskomu repertuari [The rifle song in the rebel repertoire]. *Narodna tvorchist ta etnografia*, 1–2, 84–89 [in Ukrainian].
6. Lanovyk, M., Lanovyk, Z. (2001). Ukrainaska usna narodna tvorchist [Ukrainian oral folklore]: pidruchnyk. Kyiv: Znannia-Pres, 382–396 [in Ukrainian].

7. Pohrebennyk, F. (1991). *Nasha дума, nasha pisnia* [Our thought, our song]: narysy-doslidzhennia. Kyiv: Muzychna Ukraina [in Ukrainian].
8. Pravdiuk, O. (1992). *Ukrainski povstanski pisni* [Ukrainian rebel songs]. *Narodna tvorchist ta etnografia*, 2, 12–21 [in Ukrainian].
9. Semkiv, R. (1998). *Svoieridnist striletskoi poezii yak ukrainskoho natsionalnogo mifu* [The Originality of rifle poetry as a Ukrainian national myth]. *Naukovi zapysky NaUKMA: Filolohiia*, 4, 18–24 [in Ukrainian].
10. Sokil, V. (2004). *Istoryko-heroichni perekazy ukrainsiv: heneza, struktura, poetyka* [Historical and heroic tales of Ukrainians: genesis, structure, poetics]. (Dysertatsiia doktora filolohichnykh nauk). Lviv [in Ukrainian].
11. Sokil, H. (2011). *Ukrainska folklorystyka v Halychyni kintsia XIX – pershoi tretyny XX stolittia: istoryko-teoretychnyi dyskurs* [Ukrainian folklore studies in Galicia in the late nineteenth – first third of the twentieth century: a historical and theoretical discourse]: monohrafiia. Lviv: LNU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
12. Spivanyk UPA (2017) [UPA singer] / redaktor, avtor vstup. statti ta komentariv M. Shalata. Drohobych: Kolo [in Ukrainian].
13. Stetsyk, M. S. Tsizdyn, O. Yu. (2020). *Poetyka pisen literaturnoho pokhodzhennia. Aktualni problemy lnhvodydaktyky v suchasnomu osvithnomu seredovyskhi* [Poetics of songs of literary origin]: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii (z mizhnarodnoiu uchastiu) (6 lystopada 2020 roku) / za zah. red. H. I. Diduk-Stupiak, T. M. Mykolenko, M. V. Pihur. Ternopil: Vektor, 220–223 [in Ukrainian].
14. Stetsyk, M., Mytsak, I. (2022). “A my tuiu chervonu kalynu pidiimemo” (semantyko-stylistychnyi potentsial leksemendronimiv u folklorizovanykh pisennykh dyskursakh) [“A my tuiu chervonu kalynu pidiimemo” (“but we will raise that guelder rose up”) (semantic and stylistic potential of lexemes-dedronyms in folklorized song discourses)]. *Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri*: zb. nauk. prats. Drohobych: Posvit, 173–187 [in Ukrainian].
15. Stetsyk, M. S., Mytsak, I. V. (2022). “Pryidut z Ukrainy verby i topoli” (Studii nad lnhvostylistykoiu folklorizovanykh pisennykh dyskursiv) [The willows and poplars will come without ado” (research into the linguistics of folklorized song discourses)]. *Naukovyi visnyk Drohobyskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii: Filolohichni nauky (movoznavstvo)*. Drohobych, 17, 127–135 [in Ukrainian].
16. Shalata, M. (2017). *Zbroia i pisnia* [A weapon and a song]. *Spivanyk UPA*. Drohobych: Kolo, 5–30 [in Ukrainian].

SOURCES OF ILLUSTRATIVE MATERIAL

- Дем’ян** – Demian, H. (2003). *Ukrainski povstanski pisni 1940–2000 rokiv (istoryko-folklorystychno doslidzhennia)* [Ukrainian rebel songs of 1940–2000 (historical and folklore research)]. Kyiv; Lviv: Halytska vydavnycha spilka [in Ukrainian].
- Співаник** – Spivanyk UPA (2017) [UPA singer] / redaktor, avtor vstup. statti ta komentariv M. Shalata. Drohobych: Kolo [in Ukrainian].